

[0238]

30. *By de lurven krije (pakke).*

Dy't yn it ôfliedkundige wurdboek fan Franck-v. Wijk it Hollânske wurd *lurf* ²⁾ opsiket, dy lêst dêrre, dat de sizwize '*iemand bij de lurven krijgen*' sûnt 1600 foarkomt en it ûntstean dêrfan neat to dúdlik is. Hellet men dêrop it *WNT*. ³⁾ der by, dan wurdt men dêr likemin wizer fan, hwant de gearstallers sizze planút, dat hja it komôf fan *lurf* in tsjustere saek achtsje. It koartst kin Vercoullie ⁴⁾ krieme, dy't yn 'e trêdde printinge fan syn Wb. inkeld en allinne opmerkt; dat *lurf* "net bûten it Nederlânsk" bistiet (hwat net wier is, sa't wy strakaensen sjen sille). Slacht men dan foar de wissichheit noch de taheakke oan Franck-v. Wijk har wurk op, biarbeide fan Pref. C.B. v. Haeringen ⁵⁾, dan docht it jin bliken, dat de Hollânske taellju op dat stik fan saken yn 1936 noch gjin stap fierder kommen wiene. Om't 'immen by de lurven krije (pakke)' ek goefrysk is, sille wy fan Fryske kant bisykje moatte, om klearrichheit to jaen fan in útdrukking, dy't de beide talen fan Nederlân hiem hawwe.

Om diskear ris mei de doar yn 'e hûs to fallen: doe't ik by Jóhannesson it nijiislânske meartal *lurfur* ⁶⁾ 'fodden, flarden' („Lumpen, Fetzen") seach, twivele ik net, of dat wie de wjergera, dêr't ik al sa'n skoft om socht hie. De neamde skriuwer bringt it nijiislânske bigryp yn forbân mei nijnoarsk *lurva* 'flarde', sweedsk *lurf* 'tizerich bosk hier', deensk *lurv* 'botte, lompene keardel' en hy forliket fierders noch nijnoarsk (dial.) *lurvutt* 'mei tizerich hier; skurf, skeamel'.

De Hollânske ûndersikers hawwe der oan distiid ta net op sind, dat der nêst *lurf* ek foarmen mei in 'forweechlike' *s* oan it begjin bisteane, dêr sit de oast. Nimme wy dat al yn bitinken, dan is der utersté gjin biswier en rekkenje dy hiele wurdkloft fan *lurfur* ensfh. mei Jóhannesson ta de yndogermaenske stamme **sler-* (**slor-*, **slr-*). De bitsjuttingen fan it dêrby hearrende espel wurden wize út, dat ydg. **sler-* net allinne lûdneibauwend wie, mar der withoefaek ek hwat slofs en sloarderichs, hwat fodderichs en flodderichs mei mank gyng. Leaten fan dy stamme binne der yn 'e Skandinavyske talen en tongslaggen

2) J. Franck-N. v. Wijk, *Etym. Wb. der Nederlandsche taal*, 's-Gravenhage 1912, s. 404.

3) *Woordenboek der Nederlandsche Taal*, dl. VIII, 1924, kol. 3324.

4) J. Vercoullie, *Beknopt etymologisch Wb. der Ned. taal*, 3de pr., 's-Gravenhage-Gent 1925, s. 213.

5) C.B. v. Haeringen, *Supplement* (by it ûnder 1 oanhelle wurk), 's-Gravenhage 1936, s. 105.

6) A. Jóhannesson, *Isländisches etymologisches Wörterbuch*, Bern 1956, s. 933.

planteit. Al hoe 'n bytsje eigen wurk der yn sit, wy kinne net better dwaen as Jóhannesson hjir neiskriuwe, om't dy in moai wiidweidich oersjoch oer de Noardgermaenske sibben jowt.

Alderearst helje wy dan dy haednammen en tiidwurden oan, dy't lyk as *lurf* sûnder bigjin-s op 'e leechste trime **s_llr-* steane, mar mei in oar efterheaksel foarme binne: nijiislânsk *lurgr* 'toppe hier; hierrige bultige bisterêch; sloppens; úttard moarch yn meagere bisten'; nijiisl. *lyrgr* 'tûfe hier'; nijiisl. *lyrgrja* 'loaikert; loaijens'; nijnoarsk (dial.) *lyrg* 'flodderich spul; geëamel'; nijnoarsk *lyrgja* f. en *lyrg* m. 'teamich en fluensk persoan'; shetlânsk *lorg* 'weake bult', sweedsk (dial.) *lork* 'slûge moksiss'; fierders nijnoarsk (dial.) *lurka* = sweedsk (dial.) *lurka* = jutsk *lurke* 'pesjantelje'. Op in hegere trime, to sizzen ydg. **(s)lor-p*, steane nijiisl. *larfr* 'toskuord stik klean', nijnoarsk *larv(e)* ¹⁾ 'fodde', sweedsk (dial.) *larv* ²⁾ 'flarde, belle'.

Mei de forweechlike *s* foarop moat hjir it folgjende rychje plak fine: nijiisl. *slark* 'lawaei; dronkenmansboel; sûplapperij; modderich ein dyk'; nijnoarsk (dial.) *slark* 'klap; loaikert'; sweedsk (dial.) *slark* 'omstipper'; nijiisl. *slarka* 'drokte útjaen; troch waer en wyn strûze'; nijnoarsk (dial.) *slarka* 'bongelje; dangelje'; sweedsk (dial.) *slarka* 'omhingje, ombongelje', jutsk *slarke* 'stoatskave'; súddútsk *schlarken* 'sleepsoalje'.

Yn 'e greате ôfliedkundige wurken wurdt de ydg. stamme **sler-*, dy't 'slop hingje' bitsjut, ornaris yn ien sike neamd mei ydg. **s_llr-g*, de leechste trime fan **sler-*, útwreide mei it elemint -g-, dat him yn it Germaensk ta *k* ûntjaen moast. Fan 'e germaenske grounfoarm **slurk-* skaeije wer in poarsje wurden út, dy't wy yn in oar stikje ris op 't aljemint bringe sille. Dit ûndersiik lit, hoopje wy, klear en bleat sjen, dat de útdrukking 'immen by de *lurven* krije (pakke)' folslein gelyk is oan twa oare Fryske sizwizen: 'immen by de *lappen* krije' en 'immen by de *farden* pakke'. It Frysk-Hollânske *lurf* tsjut nammentlik yn 'e groun allyksa in 'fodde, flarde, lape' oan as útrinder fan 'e ydg. wurdstamme **(s)ler-*, **(s)lor-*, **(s)_llr-*, dêr't gâns in bytsje mei 'affekt' ladene wurden fan ôflaet binne.

1) H.S. Falk-A. Torp, *Norwegisches-dänisches etymologisches Wörterbuch*, Heidelberg 1910, s. 624.

2) E. Hellquist, *Svensk etymologisk ordbok* I, Lund 1948, s. 561.